

SENATU UNIVERZITETA UNION U BEOGRADU

Београд

Odlukom Senata Univerziteta Union u Beogradu broj A 150-01/25 od 07.07.2025. godine, imenovani smo na predlog Veća za posleddiplomske studije Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu, za članove Komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije kandidatkinje Jovane Popović pod nazivom „Ostvarivanje i zaštita kolektivnih interesa potrošača” (u daljem tekstu: Komisija).

Izrada navedene doktorske disertacije odobrena je odlukom Senata Univerziteta Union u Beogradu broj A 365-01/23 od 21.12.2023. godine. Istom odlukom Senata Univerziteta je za mentora prilikom izrade doktorske disertacije određen prof. dr Slobodan Vukadinović.

Komisija u sastavu:

Prof. dr Nevena Petrušić, predsednik Komisije,

redovni profesor Državnog univerziteta u Novom Pazaru, naučna oblast: Građanskopravna;

Prof. dr Slobodan Vukadinović, mentor,

vanredni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu, naučna oblast: Građanskopravna i Privrednopravna;

Prof. dr Aleksa Radonjić, član komisije,

vanredni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu, naučna oblast: Građanskopravna;

nakon što je pročitala doktorsku disertaciju, podnosi Senatu Univerziteta Union u Beogradu

IZVEŠTAJ**1. Osnovni podaci o doktorskoj disertaciji**

Doktorska disertacija kandidatkinje Jovane Popović pod nazivom „Ostvarivanje i zaštita kolektivnih interesa potrošača” napisana je na srpskom jeziku, sa sažetkom na srpskom i apstraktom na engleskom jezika. Disertacija je izrađena u ukupnom obimu od 294 strane, računajući sažetak, apstrakt, sadržaj, spisak literature, biografiju kandidatkinje, izjavu o autorstvu doktorske disertacije i izjavu o istovetnosti štampane i elektronske verzije dokorskog rada. Bez prethodno navedenih dodataka, disertacija sadrži 258 strana, računajući od uvoda i obuhvatajući i zaključna razmatranja. Disertacija je napisana u standardnom formatu A4, uobičajenog proreda (1,5 u osnovnom tekstu) sa 1.340 fusnota koje su pisane bez proreda (1,0) i obuhvata ukupno 784.634 karaktera (sa razmacima) u celini, odnosno

110.820 reči, kada se u obzir uzmu svi dodaci (sažetak, apstrakt, sadržaj, spisak literature, biografija kandidatkinje, izjava o autorstvu doktorske disertacije i izjava o istovetnosti štampane i elektronske verzije doktorskog rada). Od ukupnog broja strana, centralni deo disertacije (bez prethodno navedenih dodataka) sadrži 258 strana, odnosno 722.670 karaktera sa razmacima (računajući i fusnote), tj. 102.197 reči. Disertacija započinje sažetkom na srpskom i apstraktom na engleskom jeziku koji zajedno imaju dve strane, nakon čega sledi sadržaj koji je prikazan na četiri strane. Spisak korišćene literature je prikazan na 24 strane, nakon čega sledi biografija kandidatkinje na jednoj strani, izjava o autorstvu doktorske disertacije na jednoj strani i izjava o istovetnosti štampane i elektronske verzije doktorskog rada, takođe na jednoj strani.

Spisak korišćene literature broji ukupno 300 odrednica. Struktura korišćene literature obuhvata: 23 udžbenika i monografije, 176 članaka i priloga u zbornicima, 6 doktorskih disertacija i master radova, 50 propisa, 12 sudskih odluka, 10 odluka organa državne uprave, 12 dokumenata i 11 internet izvora. Od ukupno 300 korišćenih odrednica, 162 su na srpskom jeziku, a 138 na stranim jezicima, pre svega na engleskom jeziku. Kada se sagleda jezička struktura korišćenih udžbenika, monografija, članaka i priloga u zbornicima, od ukupno 199 jedinica iz navedenih kategorija, 114 je na srpskom jeziku, a 85 na stranim jezicima, od čega najviše na engleskom jeziku. Kada se sagledaju godine objavljivanja korišćenih referenci, može se uvideti da je kandidatkinja uzela u obzir i koristila noviju, odnosno aktuelnu literaturu kako u našoj zemlji i regionu, tako i u državama koje su obuhvaćene uporednopravnom analizom.

2. Podaci o kandidatu. O podobnosti kandidata, tj. o ispunjenosti uslova propisanih zakonom i aktima Univerziteta Union u Beogradu, svedoče sledeći podaci: Jovana Popović rođena je 22. jula 1996. godine u Beogradu, gde je završila osnovnu školu i Treću beogradsku gimnaziju kao odličan učenik sa diplomom „Vuk Karadžić“. Osnovne studije prava je započela i okončala na Pravnom fakultetu Univerziteta Union u Beogradu, gde je stekla zvanje diplomirani pravnik. Diplomirala je juna 2019. godine kao student generacije, sa opštom prosečnom ocenom: 10,00, pri čemu je tokom svih godina studiranja bila stipendista Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu. Na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu je decembra 2020. godine završila master akademske studije drugog stepena, na studijskom programu Pravo, Građansko-pravni modul, Imovinsko-pravni pod-modul II, sa prosečnom ocenom 9,75 i time stekla akademski naziv master pravnik iz uže građanskopravne naučne oblasti, pri čemu je sa ocenom 10 pred komisijom odbranila master rad na temu „Vansudski postupak namirenja radi naplate potraživanja obezbeđenog hipotekom“. Tokom master studija dobila je stipendiju Fonda za mlade talente Republike Srbije za najbolje studente završnih godina master akademskih studija. Akademske 2021/2022. godine upisuje doktorske akademske studije prava na Pravnom fakultetu Univerziteta Union u Beogradu. Zaključno sa 30. junom 2023. godine položila je sve ispite na doktorskim akademskim studijama prava, a projekat doktorske disertacije je odbranila pred komisijom u sastavu: prof. dr Jelena Jerinić, prof. dr Aleksa Radonjić i prof. dr Slobodan Vukadinović 10. oktobra 2023. godine. Na Pravnom fakultetu Univerziteta Union u Beogradu najpre je 2019. godine izabrana u zvanje saradnika van radnog odnosa, a potom je zasnovala radni odnos 11. decembra 2019. godine kao saradnik u nastavi. U zvanje asistenta iz Građanskopravne uže naučne oblasti izabrana je 8. februara 2021. godine. Na naučnom skupu „Brak, vanbračna zajednica, istopolna zajednica: perspektive jednakosti u kontekstu

različitosti, održanom na Pravnom fakultetu Univerziteta Union u Beogradu učestvovala je izlaganjem sa temom „Nasledna prava supružnika, vanbračnih partnera i partnera iz istopolnih zajednica u pravnom sistemu Republike Srbije“. Učestovala je na konferenciji Foruma mladih pravnika u oblasti stvarnog prava (Young Property Lawyers Forum) sa temom „Subject of Registered Pledge in the Legal System of the Republic of Serbia“. Objavila je pregledni naučni članak pod nazivom „Institucionalni okvir kolektivne zaštite potrošača u Republici Srbiji: stanje i perspektive“ u naučnom časopisu *Pravni zapisi*, br. 1/2021 kao i prikaz međunarodne naučne konferencije i zbornika naučnih radova pod nazivom „Zaštita kolektivnih interesa potrošača“ u naučnom časopisu *Strani pravni život*, br. 3/2021. Učestovala je na međunarodnoj naučnoj konferenciji „Pravo između ideala i stvarnosti“ u organizaciji Pravnog fakulteta Univerziteta u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici, koautorskim radom pod nazivom „Doctor’s freedom to choose therapy, between ideal and reality-legal challenges during SARS-COV2 pandemic“ koji je objavljen u Zborniku radova *Law between the Ideals and the Reality*. Objavila je prikaz Zbornika naučnih radova „Pravo i javne delatnosti – Liber Amicorum Jovica Trkulja“ u naučnom časopisu *Glasnik advokatske komore Vojvodine*, br. 3/2024, kao i prikaz naučne monografije „Neizvršenje ugovora, odgovornost i naknada štete“ koautora Katarine Jovičić i Slobodan Vukadinovića u naučnom časopisu *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, br. 1/2025. Objavila je koautorski rad pod nazivom „Od klika do polise: pravni aspekti zaštite potrošača usluga osiguranja kod ugovaranja na daljinu“ u naučnom časopisu *Pravo i privreda*, br. 2/2025. Za potrebe izrade doktorske disertacije boravila je na Pravnom fakultetu Univerziteta u Minsteru, u okviru mobilnosti Erasmus+ programa za kratkoročne doktorske studije, u periodu od 6. januara do 5. februara 2025. godine. Tokom rada na Fakultetu učestvovala je u izradi hronika PFUUB za časopis *Pravni zapisi*, br. 2/2020, 2/2021, 2/2022, 2/2023, 2/2024. Govori engleski jezik i poseduje osnovno znanje francuskog jezika.

3. Sadržina doktorske disertacije

Centralni deo doktorske disertacije sadrži uvod, šest glava (poglavlja) i zaključna razmatranja.

Uvod (str. 10-16) započinje ukazivanjem na aktuelnost zaštite potrošača u savremenom pravu, obezbeđivanje ravnoteže između često nejednakih strana u ugovornim odnosima u kojima je jedna strana potrošač, rizike kojima su oni izloženi, kao i na važnost teme kolektivne zaštite potrošača. Ukazuje se da je cilj istraživanja analiza postojećih izazova u ostvarivanju kolektivnih interesa potrošača u kontekstu savremenih tržišnih uslova, odnosno proučavanje relevantnih propisa i iskustava drugih zemalja kako bi se identifikovala i promovisala nova rešenja za unapređenje oblasti zaštite potrošača u domaćem pravnom sistemu. U uvodu su navedene korišćene naučnoistraživačke metode i iznete su i tri radne (polazne) hipoteze koje se kasnije ispituju u disertaciji. Prva radna hipoteza na kojoj počiva istraživanje jeste da je kolektivna zaštita u odnosu na individualan način zaštite efikasnija i delotvornija te da poboljšava položaj potrošača. Druga polazna hipoteza jeste da je upravnopravna zaštita kolektivnih interesa potrošača efektivniji način zaštite jer je upravni postupak brži i efikasniji u odnosu na građanskopravnu zaštitu koja se ostvaruje pokretanjem parničnog postupka. Treća radna hipoteza jeste da se omogućavanjem alternativnog rešavanja sporova povodom povrede kolektivnih interesa potrošača obezbeđuje potpuna zaštita potrošača u ovoj oblasti.

Prvi deo (str. 17-73) posvećen je teorijskom okviru kolektivne zaštite potrošača. U njemu se kandidatkinja najpre bavi pravnim položajem potrošača, prirodnim odnosa trgovac

– potrošač, a potom razmatra pojam „individualni interes“ potrošača, da bi onda detaljnije razmatrala pojam „kolektivni interes“ potrošača, koji dovodi u vezi sa kolektivnim pravima, razmatra nastanak i razvoj kolektivne zaštite potrošača, kao i oblasti njene primene. Potom je dat pregled nekih tipičnih povreda kolektivnih interesa potrošača, koje obuhvataju: neispravnost proizvoda, nepravilne ugovorne odredbe, nepoštenu trgovačku (poslovnu) praksu, obmanjujuće oglašavanje i obmanjujuću poslovnu praksu, kao i povredu privatnosti podataka.

Druga glava (str. 74-132) predstavlja uporednopravnu analizu pravnog okvira kolektivne zaštite potrošača. U njoj se istražuju počeci razvoja kolektivne zaštite potrošača u EU, zatim se prikazuje Direktiva 2009/22/EC o sudskim nalogima za zaštitu interesa potrošača, potom pokušaj uspostavljanja jedinstvenog pravnog okvira kolektivne zaštite potrošača u EU, tj. preporuka 2013/396/EU i potom inicijativa „A New Deal for Consumers“. Nakon detaljnog razmatranja dva osnovna pristupa kolektivnoj zaštiti, tj. mehanizmima *opt in* i *opt out*, autorka ukazuje na rešenje sadržano u Direktivi (EU) 2020/1828, da bi potom pažnju posvetila pravnoj regulativi kolektivne zaštite potrošača, odnosno zaštite kolektivnih interesa potrošača, u pojedinim državama i to u: Švedskoj, Belgiji, Holandiji, Francuskoj, Nemačkoj, Sloveniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Crnoj Gori.

Glava treća (str. 133-163) je posvećena pravnom okviru i razvoju kolektivne zaštite potrošača u Republici Srbiji. Ova celina započinje hronološkim pregledom razvoja zakonskog okvira u oblasti zaštite potrošača u Republici Srbiji, nakon čega je pažnja usmerena na razvoj instituta kolektivne zaštite potrošača i njen pravni okvir u Republici Srbiji. Autorka potom fokus svog istraživanja stavlja na zakonodavne i institucionalne izazove kolektivne zaštite potrošača, razmatra praksu upravnih organa u postupcima zaštite kolektivnih interesa potrošača u Republici Srbiji i ispituje efikasnost navedenog upravnog postupka u Srbiji. Posebno je važno istaći da je za potrebe izrade ove doktorske disertacije, kandidatkinja sprovedla anketu, tj. istraživanje u periodu od 26. maja 2025. godine do 12. juna 2025. godine, sa ciljem ispitivanja stavova, informisanosti i iskustava potrošača u vezi sa zaštitom njihovih prava, sa posebnim fokusom na zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Anketa je bila anonimna i obuhvatila je ukupno 169 ispitanika. Anketu su popunjavali studenti Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu, članovi i korisnici Udruženja za zaštitu potrošača „Efektiva“, kao i studenti doktorskih studija koji su učestvovali u Radionici organizovanoj u okviru Centra za podršku doktorskim studijama Univerzitetske biblioteke „Svetozar Marković“. Anketa je sprovedena u elektronskoj formi putem elektronske platforme i sastojala se od ukupno šest pitanja sa strukturiranim ponuđenim odgovorima, čije je odgovore, odnosno rezultate ankete, kandidatkinja u ovom delu disertacije i izložila, potom analizirala i izvela odgovarajuće zaključke.

Četvrti deo (str. 164-208) disertacije za predmet razmatranja ima sudsku zaštitu radi ostvarivanja kolektivnih interesa potrošača. Polazi se od ukazivanja na značaj procesnopravne zaštite za ostvarivanje materijalnih prava, da bi potom u fokus bila stavljena kolektivna tužba kao mehanizam zaštite u oblasti zaštite potrošača. Diskutuje se o pravnoj prirodi zaštite potrošača, između javnog i privatnog prava, a potom o ulozi sudova u oblikovanju prava potrošača. Nakon opšteg razmatranja o sudskom rešavanju potrošačkih sporova, sledi razmatranje sudske zaštite kolektivnih interesa potrošača, pažnja je usmerena na pojam, nastanak i razvoj kolektivne tužbe, odnosno kolektivne tužbe *common law* sistemu. Posebnu celinu predstavlja razmatranje sudske kolektivne zaštite potrošača u Evropskoj uniji, u okviru koje autorka posebno ispituje pitanja: aktivne legitimacije, dejstva odluke donete u postupku za zaštitu kolektivnih interesa potrošača, kao i modela finansiranja kolektivne

zaštite potrošača. Na kraju četvrtog dela, kandidatkinja ukazuje na procesne izazove kolektivnih interesa potrošača i sagledava sudsku kolektivnu zaštitu potrošača – između potreba i mogućnosti.

Peti deo (str. 209-234) posvećen je upravnopravnoj zaštiti kolektivnih interesa potrošača. U tom delu kandidatkinja ispituje granice i ulogu organa uprave u oblasti zaštite potrošača, a potom upravnu kontrolu, upravni nadzor i inspekcijski nadzor. Produbljeno je razmatrana upravnopravna zaštita kolektivnih interesa potrošača u Republici Srbiji i to tako što je pažnja usmerena na pravnu prirodu upravnog postupka za zaštitu kolektivnih interesa potrošača, a potom na stranke, pokretanje i tok postupka za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Nakon razmatranja dilema u vezi sa upravnopravnom zaštitom kolektivnih interesa potrošača, fokus je stavljen na značaj uloge organizacija za zaštitu potrošača.

Šesta glava (str. 235-262) je usmerena na alternativne načine ostvarivanja i zaštite kolektivnih interesa potrošača. Ova glava započinje razmatranjem pojmovnog određenja i osnovnih karakteristika alternativnog rešavanja sporova, da bi potom fokus bio na alternativnim načinima rešavanja potrošačkih sporova. Odvojeno se istražuju sledeće teme: arbitražni postupci u cilju zaštite kolektivnih interesa potrošača, uloga potrošačkog ombudsmana u zaštiti kolektivnih interesa potrošača, mehanizam konsultacija između potrošača i trgovca kao sredstvo zaštite kolektivnih interesa potrošača, sporazum o poravnanju i obeštećenju potrošača kao mehanizam zaštite kolektivnih interesa potrošača, medijacija u funkciji zaštite kolektivnih interesa potrošača i potencijal zaštite kolektivnih interesa potrošača u postupcima alternativnog načina rešavanja sporova.

U **zaključnim razmatranjima** (str. 263-267) kandidatkinja je sublimirala svoje stavove, uočenja, iznela zaključke, ukazuje na potencijale za unapređenje domaćeg normativnog i institucionalnog okvira, kao i konkretna rešenja koja bi mogla da doprinesu efikasnijoj i dostupnijoj kolektivnoj zaštiti potrošača.

4. Mišljenje i ocena doktorske disertacije

Ostvarivanje i zaštita kolektivnih interesa potrošača je važno pitanje u savremenom poslovnom okruženju u kojem potrošači često mogu biti izloženi masovnim nepravilnostima i prevarama. Poboljšanje zaštite kolektivnih interesa potrošača ima direktne praktične implikacije na dobrobit potrošača i integritet tržišta. Pronalaženje delotvornih rešenja u predmetnoj oblasti može pomoći u sprečavanju i rešavanju slučajeva nastalih povodom povrede kolektivnih interesa potrošača. U tom smislu, disertacija dopunjuje postojeću literaturu i istraživanja u oblasti zaštite potrošača, posebno fokusirajući se na ostvarivanje i zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Identifikacija novih izazova i predlaganje mogućih rešenja unapređuje razumevanje predmetne oblasti i doprinosi daljem razvoju. Disertacija pruža pregled postojećih zakonodavnih okvira i mehanizama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača u različitim zemljama, što omogućava i procenu njihova efikasnosti i utvrđivanje mogućih slabosti, odnosno nedostataka. U istraživanju su predložena određena rešenja za unapređenje sistema zaštite kolektivnih interesa potrošača, uzimajući u obzir praktične izazove i mogućnost primene. Disertacija pruža i teorijski doprinos predmetnoj oblasti, razmatrajući ključne koncepte, modele i pristupe koji se odnose na zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Rezultati istraživanja mogu pružiti smernice regulatornim telima, vladi i drugim donosiocima odluka u izradi politika zaštite potrošača. Identifikacija problema, praznina i drugih nedostataka u postojećim (važećim) zakonima i praksi može podstaći reformu zakonodavstva kako bi se obezbedila delotvorna i adekvatna zaštita kolektivnih interesa potrošača. Rezultati istraživanja mogu biti od koristi i organizacijama za zaštitu potrošača prilikom oblikovanja svojih kampanja i inicijativa, pružajući im nove alate i argumente za zaštitu prava potrošača. Takođe, informacije i dostignuća iz disertacije mogu

biti korisni i za same potrošače kroz podizanje svesti potrošača o njihovim pravima i mogućnostima.

U disertaciji su istražena i sagledana različita normativna rešenja i praksa, sa ciljem da se utvrdi efikasnost i delotvornost sudske i upravnopravne kolektivne zaštite potrošača u različitim pravnim sistemima. Za našu naučnu zajednicu i zakonodavca je korisno nastojanje kandidatkinje da kroz analizu našeg zakonodavstva i zakonodavstva drugih zemalja dublje istraži probleme i prikaže moguće pristupe u cilju efikasne zaštite kolektivnih interesa potrošača. Analiza postojećih izazova u ostvarivanju zaštite kolektivnih interesa potrošača u kontekstu savremenih tržišnih uslova, te ispitivanje mogućih rešenja koja bi poboljšala i ojačala kolektivna zaštita potrošača takođe predstavlja doprinos razvoju u domenu ove materije.

Utvrđivanje tendencija daljeg razvoja zakonodavstva u ovoj oblasti sa uporednopravnog aspekta i utvrđivanje koja dostignuća su postignuta u drugim zemljama u ovoj oblasti čini se kao prioritetan cilj ove disertacije. Kroz analizu odabranih zakonodavstava i relevantne sudske prakse, istraživanje je identifikovalo glavne prepreke sa kojima se potrošači suočavaju u ostvarivanju svojih kolektivnih interesa. Na temelju ovih saznanja, u disertaciji su predložena pojedina rešenja za unapređenje mehanizama zaštite potrošača kako bi se obezbedila pravična i delotvorna zaštita kolektivnih interesa potrošača u savremenom poslovnom okruženju.

Analiza stavova građana koja je sprovedena doprinosi proceni trenutnog domašaja kolektivne zaštite potrošača kako bi se na osnovu toga mogle predložiti neophodne promene za efikasniju kolektivnu zaštitu potrošača i pružanje što bolje prakse. Analizom i proučavanjem drugih oblika alternativnog rešavanja sporova omogućena je sagledavanje da li bi kombinacijom različitih metoda ostvarivanja zaštite kolektivnih interesa potrošača obezbedili potpunu zaštitu potrošača i ojačali njihov pravni položaj.

Kandidatkinja je pokazala da adekvatno koristi, citira i sistematizuje postojeća saznanja drugih autora, ali i da nastoji da se prema nekima od njih kritički izrazi, kao i da po određenim pitanjima zauzima sopstvene stavove nastojeći da pruži lični doprinos naučnoj obradi teme. U disertaciji je korišćeno nekoliko naučnoistraživačkih metoda koje se uobičajeno primenjuju u društvenim i pravnim naukama. Konkretno: dogmatskopravni, uporednopravni, istorijskopravni metod, a u određenom delu je korišćen i sociološkopravni metod.

U pogledu tri polazne (radne) hipoteze, autorka je potvrdila prvu hipotezu se odnosi na efikasnost kolektivne zaštite potrošača u odnosu na individualnu. Hipoteza o efikasnosti kolektivne zaštite potrošača u odnosu na individualnu pravnu zaštitu potvrđena je kroz analizu brojnih faktora koji utiču na položaj potrošača u ostvarivanju svojih prava. Kandidatkinja je obrazložila da kolektivna zaštita omogućava prevazilaženje problema koji su karakteristični za pojedinačne sporove, kao što su visoki troškovi postupaka, složenost procesnih pravila i pravna neizvesnost, naročito kada su vrednosti pojedinačnih zahteva niske. U tom smislu, zaključuje da udruživanje većeg broja potrošača u zajedničkom postupku doprinosi ne samo delotvornijem ostvarivanju prava, već i preventivnom delovanju prema trgovcima i jačanju pravne sigurnosti na tržištu.

Druga hipoteza u kojoj zauzet početni stav da je upravnopravna zaštita kolektivnih interesa potrošača efikasnija u odnosu na sudsku zaštitu, nije potvrđena. Iako ova hipoteza polazi od toga da su upravni postupci efikasniji, jednostavniji i brži u odnosu na sudske postupke, uporednopravna analiza evropskih pravnih sistema je pokazala da je većina država članica Evropske unije u svoje zakonodavstvo uvela određene mehanizme sudske kolektivne zaštite prava i interesa potrošača. Iako upravnopravna zaštita kolektivnih interesa potrošača ima određene prednosti u pogledu brzine, institucionalne stručnosti i preventivnog efekta,

autorka zaključuje da se ne može tvrditi da je ona efikasnija od sudske zaštite. To obrazlaže i činjenicom da upravnopravni mehanizmi u domaćem sistemu često nemaju mogućnost odlučivanja o naknadi štete; što predstavlja značajno ograničenje u ostvarivanju prava potrošača. Kandidatkinja iznosi stav i da se istinski napredak može postići tek kroz komplementarnu primenu oba mehanizma, uz jačanje njihovih institucionalnih kapaciteta i međusobnu koordinaciju.

Treća radna hipoteza jeste da se omogućavanjem alternativnog rešavanja sporova povodom povrede kolektivnih interesa potrošača obezbeđuje potpuna zaštita potrošača u ovoj oblasti. Analiza sprovedena u ovoj disertaciji pokazuje da alternativni načini rešavanja sporova nesporno imaju određene prednosti u pogledu brzine postupka, nižih troškova i fleksibilnijeg vođenja postupka, naročito u situacijama kada postoji spremnost trgovaca i potrošača na postizanje dogovora. Autorka smatra da njihova afirmacija može doprineti rasterećenju sudskih i upravnih organa i povećanju dostupnosti zaštite za potrošače, međutim, u aktuelnoj praksi u oblasti kolektivne zaštite potrošača, ukazuje da ovi mehanizmi još uvek imaju ograničen značaj i nisu dovoljno razvijeni u meri u kojoj se koriste u individualnim sporovima. Iako bi dalji razvoj i institucionalna podrška alternativnim mehanizmima mogli predstavljati značajan doprinos unapređenju sistema zaštite kolektivnih interesa potrošača, zauzima stav da oni ne mogu predstavljati osnovni nosilac zaštite u ovoj oblasti. Kandidatkinja zaključuje da osnov sistema zaštite kolektivnih interesa potrošača i dalje mora biti izgrađen na stabilnom sudskom i upravnom okviru, koji će obezbediti pravnu sigurnost, sistemsko sankcionisanje povreda i ostvarivanje prava velikog broja potrošača, dok alternativni mehanizmi treba da funkcionišu kao dopunski instrument u slučajevima kada priroda spora to omogućava.

Komisija smatra da se doktorska disertacija odnosi na razmatranje aktuelnog, a nedovoljno istraženog područja i pravnih pitanja koja su važna iz teorijskog i praktičnog aspekta. Komisija je mišljenja da je predmet rada uspešno istražen, uz primenu predložene metodologije i korišćenje adekvatne literature.

5. Provera originalnosti doktorske disertacije

Izveštaj mentora o proveru podudarnosti teksta disertacije pod nazivom „Ostvarivanje i zaštita kolektivnih interesa potrošača“ kandidatkinje Jovane Popović od 27.06.2025. godine pokazuje da je navedena doktorska disertacija prošla kroz propisanu proceduru Univerziteta Union u Beogradu dana 27.06.2025. godinu.

Provera originalnosti je pokazala dobijenu vrednost preklapanja u ukupnom iznosu od 19%. Struktura i specifikacija pojedinačnih izvora unutar ukupnog zbira od 19%, pokazuje da je najveći broj izvora ispod (manje od) 1%, šest izvora je podudarno sa 1%, a jedan izvor sa 4%. Izvor koji je podudaran za 4% jeste zbornik naučnih radova sa konferencije iz koga je kandidatkinja na više mesta u više delova disertacije citirala ukupno 14 radova, a koji su uredno navedeni i u fusnotama i u spisku literature.

Kada se pojedinačno pregledaju preklapanja, uočava se da se najveći deo njih odnosi na nazive zakona, direktiva EU i drugih propisa; zatim na naslove članaka, priloga, udžbenika i monografija koji su navođeni u fusnotama i spisku literature, kao i na zakonske odredbe relevantnih zakona koji su analizirani i na koje je upućeno i u fusnotama. Na ukupno 294 strane disertacija sadrži ukupno 1340 fusnota.

Na osnovu svega navedenog, rezultata provere originalnosti, kao i strukture i specifikacije izveštaja, može se zaključiti da nalaz i rezultati ukazuju na originalnost disertacije, te se propisani postupak pripreme za odbranu može nastaviti (pozitivna ocena).

6. Zaključak i predlog

Sve prethodno izneto u ovom izveštaju pokazuje da je doktorska disertacija kandidatkinje Jovane Popović pod naslovom „Ostvarivanje i zaštita kolektivnih interesa potrošača“ naučno zasnovana i da predstavlja utemeljen originalni naučnoistraživački rad. Prema mišljenju Komisije ova disertacija ispunjava sve zakonske, statutarne i akademske standarde za izradu doktorske disertacije u oblasti pravnih nauka.

Na osnovu svega iznetog, Komisija konstatuje da je doktorska disertacije kandidatkinje Jovane Popović pod naslovom „Ostvarivanje i zaštita kolektivnih interesa potrošača“, podobna za javnu odbranu i predlaže Veću za poslediplomske studije Pravnog fakulteta Univerziteta Union da usvoji ovaj izveštaj, a Savetu Univerziteta Union u Beogradu da donese odluku o odobrenju javne odbrane ove doktorske disertacije.

U Beogradu, 16.07.2025. godine

Članovi Komisije:

prof. dr Nevena Petrušić

prof. dr Aleksa Radonjić

prof. dr Slobodan Vukadinović

